

Dziecko z zaburzeniami zachowania

zagrożone
niedostosowaniem
społecznym

Maks 10 lat

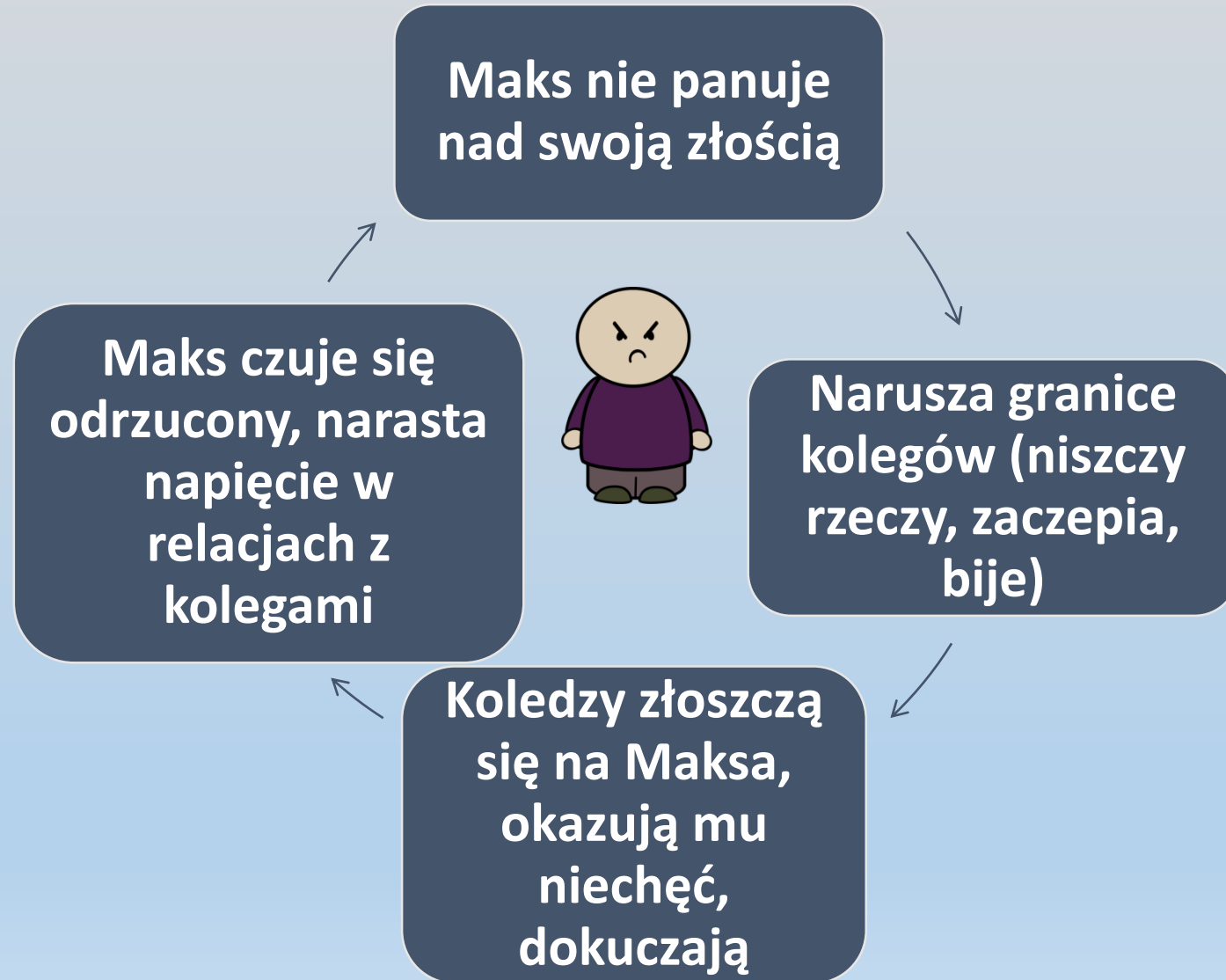

- Często **przejawia silne pobudzenie**, wtedy zaczepia dzieci, zrzuca im rzeczy z ławek, poszturchuje (w trakcie diagnozy w kierunku ADHD)
- Zdarza się, że **wpada w atak złości** gdy coś nie jest po jego myśli – krzyczy, wyzywa, bije
- Ma **potencjał intelektualny**, ale z powodów trudności z panowaniem nad sobą i koncentracją uwagi osiąga wyniki w nauce poniżej swoich możliwości (bez zagrożeń)
- **Słabo skoordynowany fizycznie**, ma lekką nadwagę
- Ma **zdolności plastyczne**, ładnie śpiewa, jest **wrażliwy na muzykę**, ma **dużą wiedzę o przyrodzie**
- W kontakcie indywidualnym z dorosłym jest **zdolny do refleksji** nad swoim zachowaniem, deklaruje chęć zmiany, trochę się stara a potem znów wraca do starych zachowań
- Ostatnio podczas lekcji wf pobił chłopca, który śmiał się, gdy Maksowi nie udało się jakieś ćwiczenie i szarpał się z nauczycielem, który próbował interweniować

A green scroll-like banner with a light blue background. The banner has a vertical strip on the left side that looks like a scroll's edge, and small circular tabs at the top corners. The text "PRACA z KLASĄ" is centered on the banner.

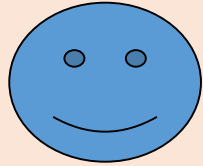
PRACA z KLASĄ

Procesy zachodzące w relacjach Maksa z klasą

Zasady

- Każde dziecko odpowiada za swoje zachowanie.
- Każde dziecko ma prawo się bronić, kiedy ktoś je zaczepia lub zagraża jego bezpieczeństwu. Może to robić w ustalony sposób.
- Wychowawca wobec całej klasy zdecydowanie stawia granice niewłaściwym zachowaniom: nie wolno krzywdzić, wyzywać, bić, ośmieszać kogoś, podpuszczać i prowokować do złych rzeczy itp.
- Wychowawca ustala zasady przeciwdziałające agresji i odrzuceniu w grupie.

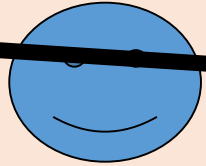
Zapraszamy do współpracy,
do zabawy każde dziecko

Kiedy ktoś cię zaczepia –
powiedz STOP

Jeśli cię nie posłucha - poproś
dorosłego o pomoc

Zapraszamy do współpracy,
do zabawy każde dziecko

Kiedy ktoś cię zaczepia –
powiedz STOP

Jeśli cię nie posłucha - poproś
dorosłego o pomoc

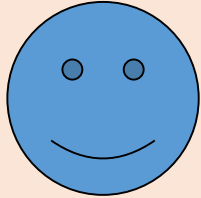
Zapraszamy do współpracy,
do zabawy każde dziecko

Kiedy ktoś cię zaczepia –
powiedz STOP

Jeśli cię nie posłucha - poproś
dorosłego o pomoc

Zapraszamy do współpracy,
do zabawy każde dziecko

Kiedy ktoś cię zaczepia –
powiedz STOP

~~Jeśli cię nie posłucha - poproś
dorosłego o pomoc~~

Praca nad zmianą relacji w klasie

- **Zawarcie umowy pomiędzy Maksem a klasą:** dzieci mówią mu o swoich oczekiwaniach, Maks mówi, czego on potrzebuje od dzieci, spisanie ustaleń (po uprzednim przygotowaniu każdej ze stron do wspólnego spotkania)
- **Odkrycie mocnych stron Maksa-** przydzielanie mu w klasie zadań, w których może się wykazać
- **Opiekun-** dziecko, które jest dojrzałe społecznie pomaga chłopcu wejść do grupy (wychowawca umawia się z nim na to)
- **Wychowawca pomaga dołączyć do dzieci:** *Chodź, poprosimy, żeby nas przyjęli do gry.* Wychowawca wspiera i wzmacnia dziecko, a jeśli zacznie łamać zasady, interweniuje, aby nie doszło do popsucia zabawy.
- W ostateczności **daje chłopcu doświadczyć konsekwencji złego zachowania-** odłącza go od dzieci i mówi : *Nie przestrzegasz zasad, nie możesz się bawić z dziećmi.*

Oczyszczenie atmosfery

- Jeżeli konflikt pomiędzy dzieckiem a klasą jest nabrzmiały, może być potrzebne spotkanie, podczas którego **dzieci wyrażą wszystkie swoje żale i obawy** (bez obecności „trudnego” dziecka)
- Ważne, żeby dorosły ich **wysłuchał, przyjął ich uczucia**, porozmawiał o tym, **co mogą robić, gdy czują się zagrożeni**
- Kiedy dzieci poczują się zrozumiane, można ustalić z nimi wspólny plan działania: **Co zrobimy, żeby pomóc Maksowi w pracy nad lepszym zachowaniem? Czego nie będziemy robić, żeby mu nie szkodzić?**

PRACA z MAKSEM

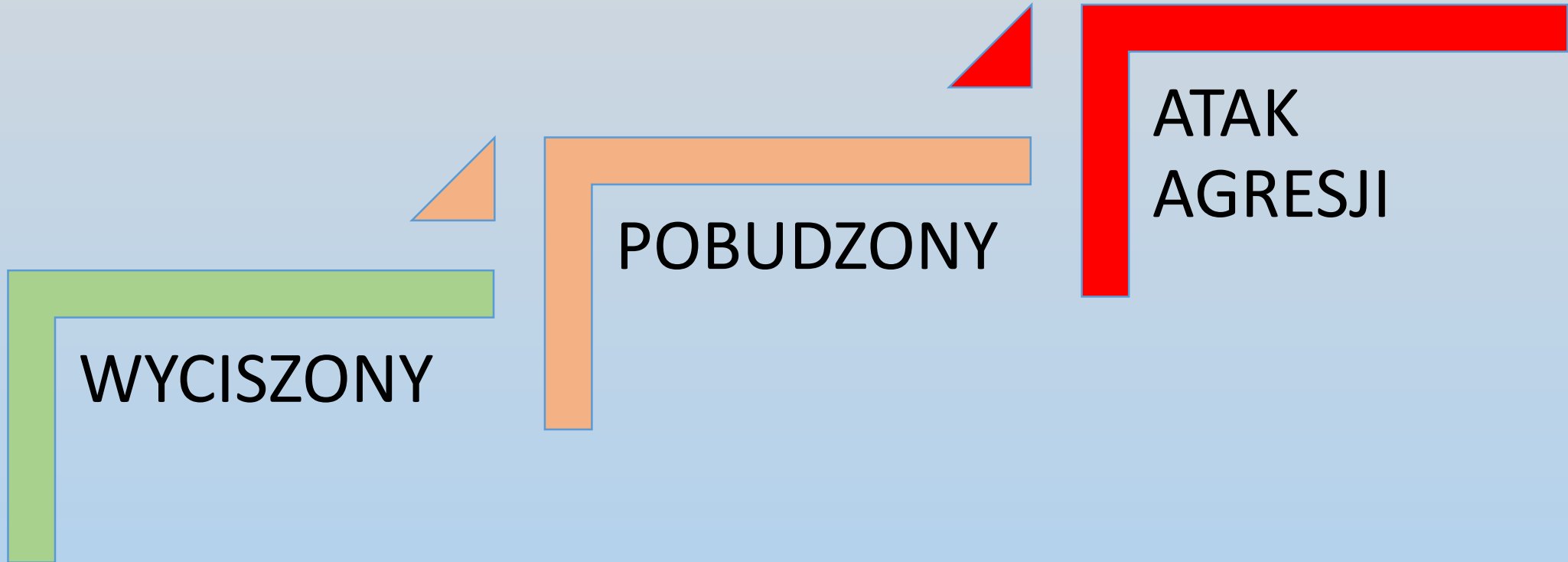
- Warto określić z Makssem **jakie sytuacje są dla niego trudne: np. kiedy dzieci bawią się razem a on nie potrafi do nich dołączyć**, kiedy w czasie przerwy nie wie, co ma ze sobą zrobić, kiedy jest rozdrażniony i napięty, kiedy ktoś mu dokucza, zaczepia
- **Jakich umiejętności potrzebuje, żeby sobie lepiej radzić w tych sytuacjach?**- np. włączania się do wspólnej zabawy, uspokojenia się, bronięcia się przed zaczepkami itp..
- **W jaki sposób będzie pracować** nad zdobyciem tych umiejętności?
- Jak mogą mu w tym **pomóc dorośli?**
- Jeżeli **trudne zachowania dziecka pojawiają się wyłącznie podczas przerwy** – potrzebuje ono pomocy w zorganizowaniu tego czasu

Plan Maksa

- **Co będę robić, żeby moje kontakty z kolegami były lepsze?**
- Zrobię projekt dekoracji klasy razem z Dawidem i Zosią. Postaram się być miły dla innych np. coś pożyczyć czy pomóc (jak ktoś będzie miły dla mnie). Jak kogoś skrzywdzę to przeproszę.
- **Jak mogę sobie poradzić w sytuacjach, które są dla mnie trudne?**
- Jak ktoś będzie mnie zaczepiał, pokażę mu znak STOP (uniesiona dłoń) i powiem, żeby przestał. Albo powiem pani, jeżeli nie przestanie.
- Jak będę zdenerwowany (BURZA) poproszę żebym mógł na chwilę wyjść z klasy lub do cichego kącika. Jeżeli sam nie poproszę, pani mi to powie i posłucham ją.
- **Czego się muszę się nauczyć, żeby sobie lepiej radzić?**
- Żeby odejść, jak ktoś mnie zdenerwuje i nie wyzywać, żeby powiedzieć spokojnie co mi przeszkadza,
- **W czym mogą mi pomóc inne osoby: wychowawca, rodzice, dzieci z klasy itp.** Porozmawiam z panią pedagog o moich uczuciach i jak sobie radzić jak jestem zły na kogoś i mam ochotę wyzywać albo bić. Zrobię z nią kilka prób znaku STOP jak ktoś mi dokucza. Powiem mamie żeby trzymała za mnie kciuki i będę jej opowiadać, co mi się udało a co nie.

W jakim STANIE jest dziecko?

W jakim stanie jest dziecko?

Dziecko jest wyciszone

- **Buduj pozytywną więź**- wspólne aktywności, kontakt, radość
- **Ucz dziecko potrzebnych umiejętności** np. rozpoznawania swoich stanów emocjonalnych i radzenia sobie z napięciem.
- **Ustal zasady współpracy z dzieckiem** w opanowaniu pobudzenia i zatrzymaniu niebezpiecznego zachowania.
- **Dostrzegaj i chwal** pozytywne zachowania dziecka.

Dziecko pobudzone

CELE:

KONTAKT → KONTROLA ZACHOWANIA

OBNIŻENIE POBUDZENIA → PRACA

Zagrożenie agresją

Nie jest możliwa
nauka, współpraca,
konstruktywna
zabawa

Układ
nerwowy
pobudzony

Osłabiona
kontrola
zachowania

Zachowanie zakłócające:

biega, krzyczy, głośno mówi,
zaczepia, co chwilę zmienia
aktywność, drażliwy, szuka
zaczepekki, nie reaguje na
komunikaty

**Trzeba obniżyć
pobudzenie**

Utrudniony
kontakt
z dzieckiem

Gdy dziecko jest pobudzone...

Kontakt

- Podejdź do dziecka
- Staraj się nawiązać kontakt wzrokowy

Przywołaj uwagę dziecka

- **wypowiedz jego imię** np. *Hej, Bartek!*
- spróbuj **użyć dotyku** np. wziąć je za rękę, położyć rękę na ramieniu (nie można tego robić, jeśli dziecko źle reaguje na dotyk)

Humor

- Powiedz coś, co dziecko **zaskoczy i trochę zdezorientuje** np. *Bartek, jakie lody lubisz najbardziej?* (zaskoczenie wybija ze schematu)
- Pomóż **rozładować napięcie**: *Widzę, że jesteś jak bomba- lepiej nie dotykać, bo wybuchnie. Powiedz, jak można cię rozbroić?*

Gdy dziecko jest pobudzone...

Zrozumienie

- Spróbuj zrozumieć co przeżywa i czego potrzebuje
- Pokaż, że **dostrzegasz stan**, w jakim jest dziecko: *widzę, że jesteś rozdrażniony... że nie możesz usiedzieć na miejscu... widzę, że rozpiera cię energia...*

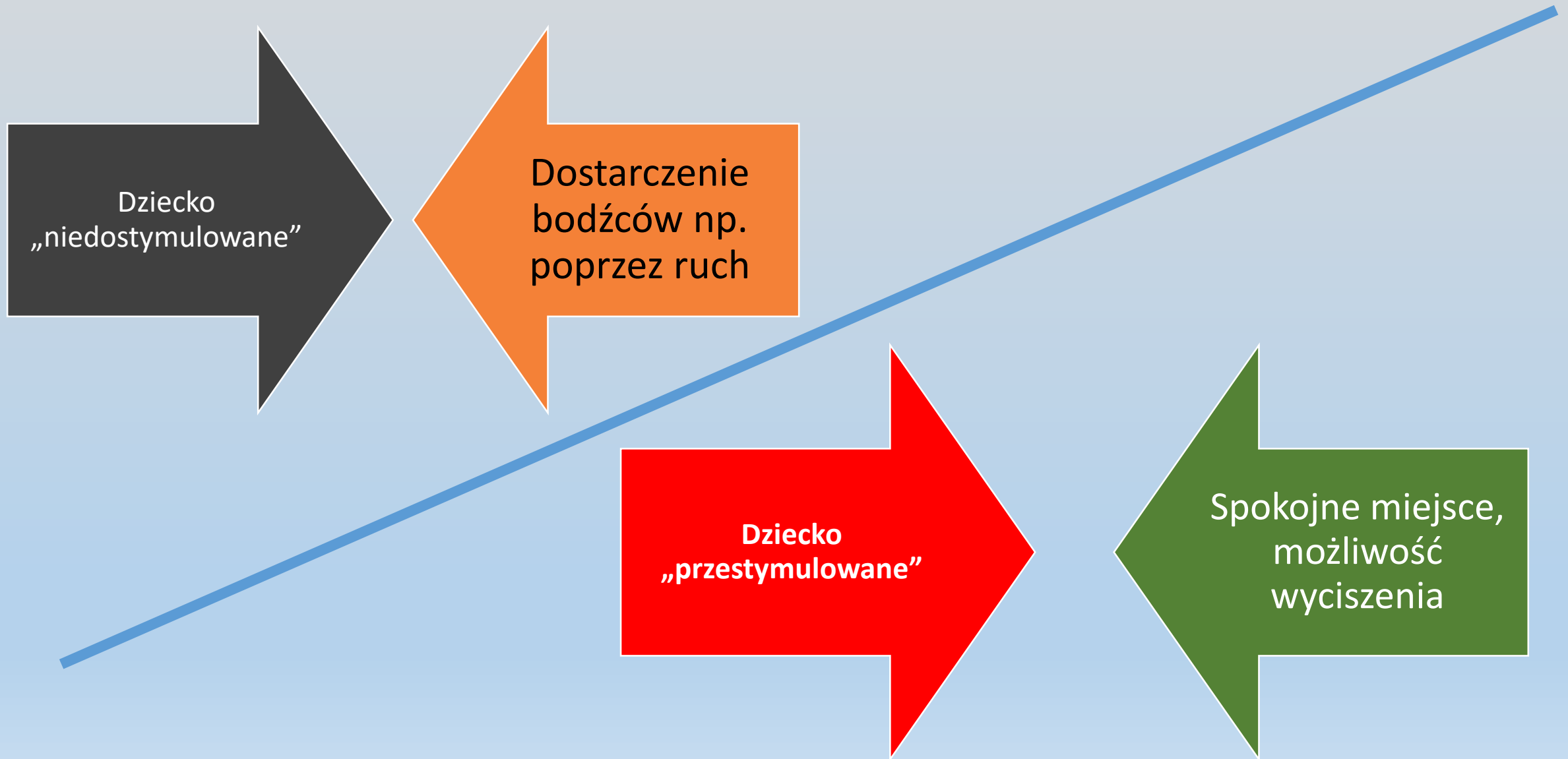
Wsparcie

- *Nie chcę żeby się stało coś złego*
- *Chciałabym żebyś się trochę uspokoił*

Wyciszenie

- Zaproponuj sposób obniżenia napięcia

Obniżanie pobudzenia

Jak stawiać granice dziecku, które jest pobudzone?

- Jeżeli pobudzone dziecko robi coś niewłaściwego lub niebezpiecznego, wychowawca musi działać na dziecko ograniczająco.

INSTRUKCJA

- Daj dziecku instrukcję zatrzymującą niebezpieczne zachowanie np: *Bartek, trzymamy stopy na podłodze ...Bartek, trzymamy ręce przy sobie* lub *Bartek odłóż to na stół... teraz spokojnie usiądź....* w zależności od tego, co robi dziecko.
- Możesz to powtarzać wielokrotnie- „zdartą płytą”.

POSTAWA

- Zbliź się do dziecka
- Mów spokojnie, ale dobitnie, unikając tonu rozkazującego- to ma być dla dziecka informacja, a nie rozkaz.
- Dorosły daje poczucie bezpieczeństwa poprzez zdecydowanie i opanowanie.

Stwórz bezpieczną przestrzeń

- Jeżeli dziecko zagraża innym, poproś inne dzieci (osoby) o opuszczenie pomieszczenia-łatwiej będzie zapanować nad zachowaniem dziecka, gdy zostaniesz z nim sam.
- Jeżeli nie możecie zostać sami, poproś dzieci, aby odsunęły się.

Przejmij inicjatywę

- Przerwij niewłaściwe lub niebezpieczne zachowanie poprzez działanie:
- ograniczenie swobody dziecka, zabranie mu rzeczy, z której źle korzysta, zabranie dziecka z miejsca, gdzie się źle zachowuje

Zakończ interwencję

- Nie wystarczy ograniczyć niewłaściwe lub niebezpieczne zachowanie, trzeba dziecku pomóc się wyciszyć i ukierunkować jego aktywność.

Dwa etapy działania

1. INTERWENCJA

- Powstrzymanie niebezpiecznych zachowań
- Przywrócenie bezpieczeństwa, spokoju

2. ROZWIĄZANIE PROBLEMU

- Spokojna rozmowa lub inne działania wychowawcze

- Błędy dorosłych:
 - Próbują rozwiązywać problem wychowawczy, **gdy nie ma do tego warunków** np. przemawiać do rozzłoszczonego dziecka, grozić mu karami itp. co często prowadzi do frustracji dorosłego i agresji dziecka
 - **Poprzestają na działaniu interwencyjnym** (opanowanie zagrożenia), nie dążą do zakończenia sytuacji, rozwiązania problemu, co powoduje, że problemy narastają

Czego należy unikać?

- **Krzyk**
- **Szarpanie** dziecka, gwałtowne ruchy
- **Okazywanie lęku** (słaby dorosły nie daje oparcia dziecku, u niektórych dzieci lęk otoczenia pobudza agresję)
- **Bierność i bezradność** w obliczu jego agresji, bagatelizowanie agresywnego zachowania dziecka (brak granic powoduje narastanie agresji)
- **Uleganie żądaniom, ustępowanie** dla uzyskania spokoju (może pomóc na chwilę i wzmacnia mechanizm terroryzowania otoczenia przez dziecko)
- **Przemawianie do dziecka**, tłumaczenie- gdy jest w stanie złości, agresji, pobudzenia:
 - Dziecko w tym stanie nie słyszy, nie przyjmuje, czasami dziecko wyczuwa, że dorosły jest bezradny i dlatego „*dużo gada*”
 - Dorosły, który angażuje się w tłumaczenie, **czuje coraz większą bezradność lub irytację**, widząc, że na dziecko to nie działa- i **niepotrzebnie traci siły**, które są mu potrzebne aby zapanować nad sytuacją.

Dziecko w stanie agresji

Atak agresji

Dziecko **nie kontroluje reakcji i traci kontakt z otoczeniem**, jego zachowanie jest gwałtowne, nieprzewidywalne, niebezpieczne. Może przyjąć **formę ataku**:

- wobec osób (kopanie, gryzienie, bicie na oślep, duszenie)
- wobec przedmiotów (niszczenie, rzucanie)
- wobec samego siebie: uderzanie głową, ręką, kopanie w twarde przedmioty

lub **panicznej ucieczki przed siebie**

Reakcja alarmowa

- Taki stan może wskazywać na uruchomienie **reakcji alarmowej „walcz- uciekaj”** (zagrożenie życia, walka o przetrwanie).
- Organizm mobilizuje wszystkie siły, aby walczyć z zagrożeniem:
 - reakcje sterowane z poziomu pnia mózgu, wrodzone, odcięcie kory mózgowej- **nie ma świadomości i zdolności podejmowania decyzji,**
 - **mobilizacja energii**- wydzielanie adrenaliny, wzrost ciśnienia krwi, przyspieszony oddech, tętno itp.
- Dziecko jest przerażone i sądzi walczy o życie, jest bardzo silne, jest jak śmiertelnie przerażone lub zranione zwierzę

Atak agresji- działania

- BEZPIECZEŃSTWO
- Odzyskanie KONTROLI nad zachowaniem dziecka
- Działanie głosem, ograniczenie fizyczne, odizolowanie dziecka od grupy

Gwałtowne reakcje
otoczenia

Sygnał zagrożenia

Wzmocnienie reakcji
agresywnej

Opanowanie
Zdecydowanie
Wsparcie

Sygnał bezpieczeństwa

Wyhamowanie reakcji agresywnej

Po zakończeniu ataku

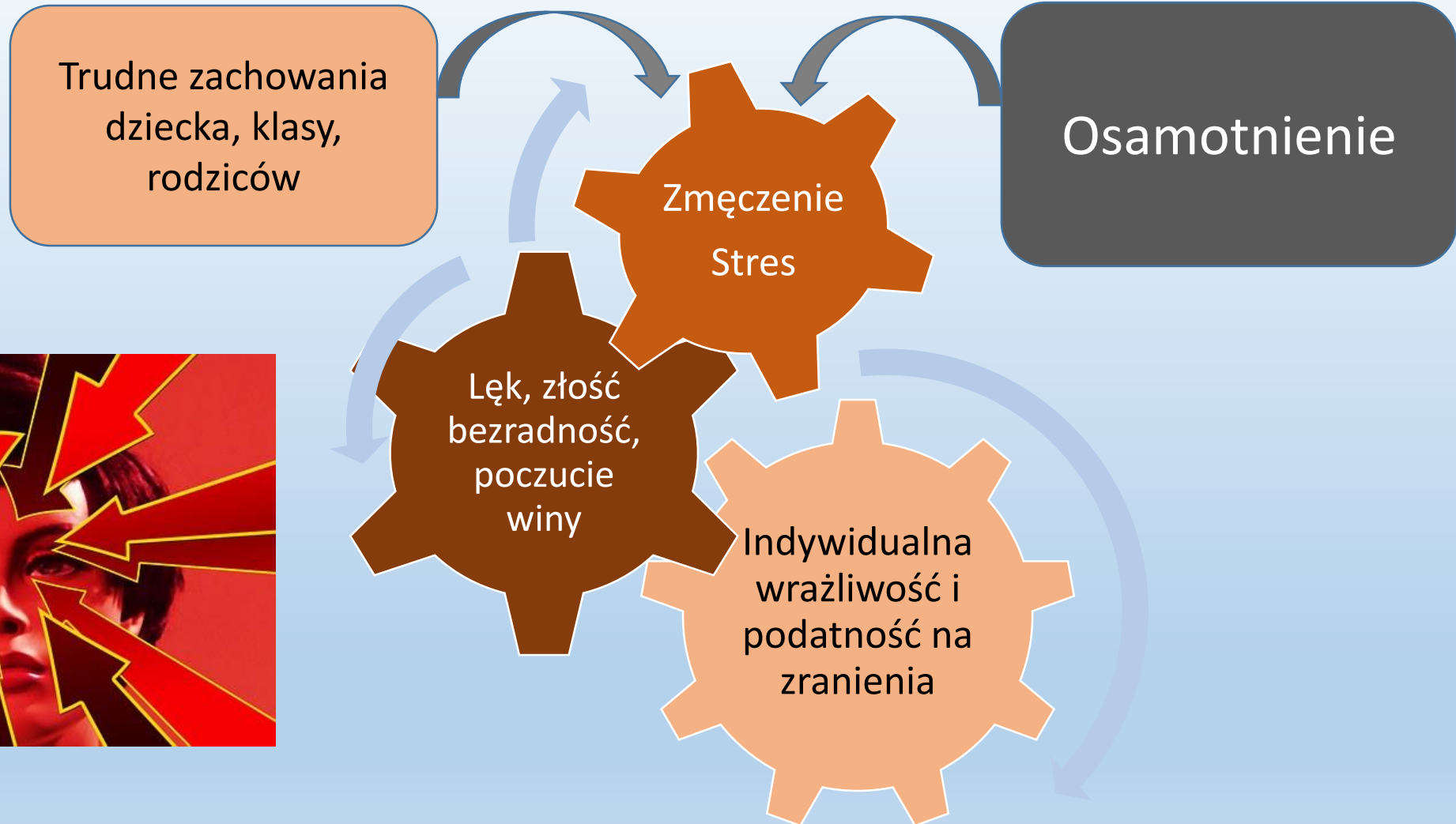
- Dziecko powinno **zrozumieć co się stało z nim samym** (słowa opisujące jego stan w czasie ataku, z troską):
Widziałam, że nie panowałeś nad sobą, białeś na oślepie, nie słyszałeś, co do ciebie mówię, szarpałeś się, gdy próbowałam cię odciągnąć – normalnie tak się nie zachowujesz, to był atak agresji
- Powinno **zobaczyć, że to było coś złego**, niebezpiecznego dla niego i innych (opis skutków ataku, strat):
To było bardzo niebezpieczne, Stasiu, ma siniaki na twarzy i rozbity nos, musiał jechać na pogotowie
- Powinno w miarę możliwości **naprawić skutki swojej agresji** (wobec dzieci, osoby dorosłej, stracona lekcja, zniszczone rzeczy itp.) *Wierzę, że tego nie chciałeś, ale poważnie skrzywdziłeś Stasia. Co możesz zrobić, żeby mu to wynagrodzić?*
- **Motywacja do pracy nad panowaniem nad sobą** (słowa wzbudzające nadzieję, że może się tego nauczyć): *To dobrze, że jesteś silny i sprawny fizycznie. Chodzi o to, żeby się nauczył panować nad swoją siłą i wykorzystywać ją do dobrych celów. Chcę ci w tym pomóc.*

Szanse

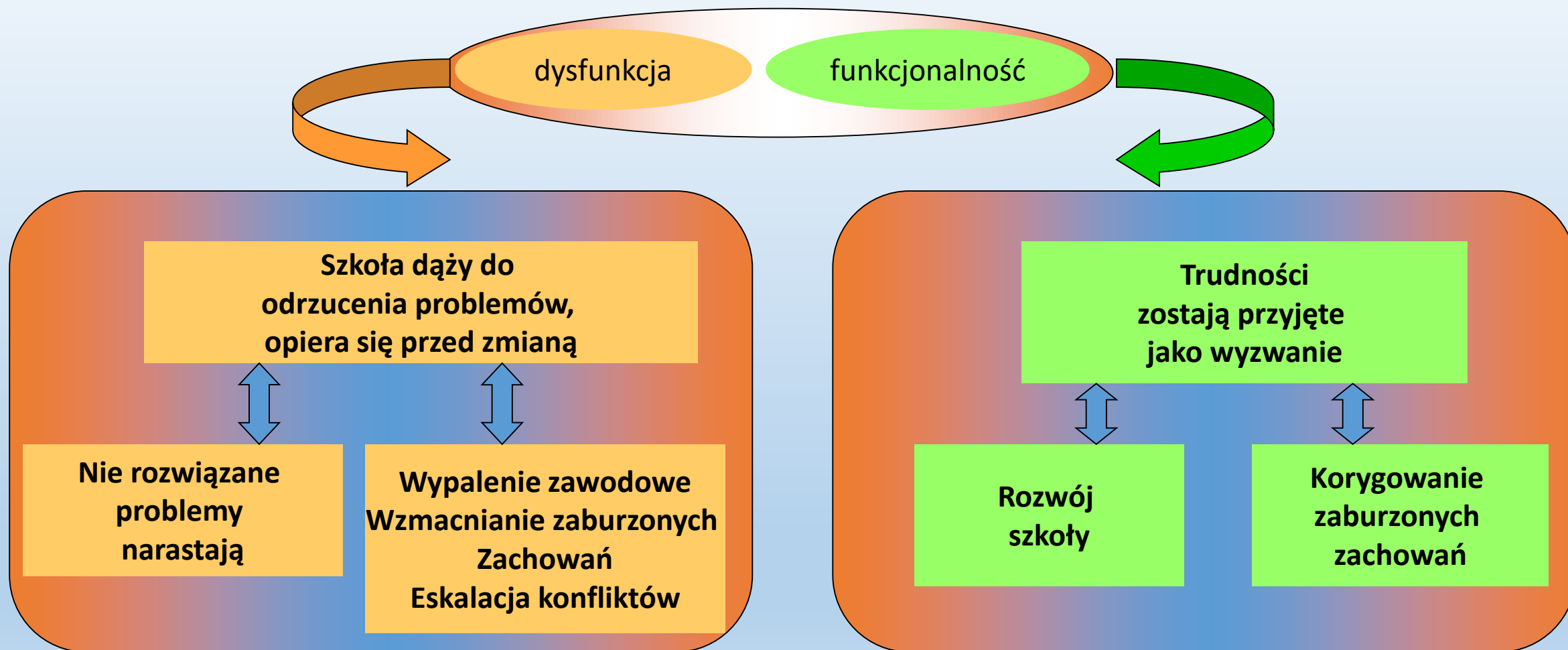

Zagrozenia

Nauczyciel też człowiek...

Dokąd zmierza moja szkoła?

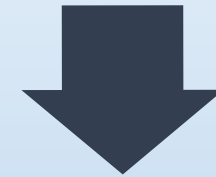

Praca z dzieckiem pobudzonym i agresywnym wymaga stworzenia określonych warunków!

Warto ustalić w szkole jakie działania może podjąć nauczyciel, aby obniżyć poziom pobudzenia dziecka

Elastyczność szkoły

np. „cichy kącik”, możliwość zajęć ruchowych podczas przerwy, możliwość spędzenia przez dziecko przerwy w spokojnym miejscu, angażowanie dziecka do jakichś zadań itp..

Wymaga to stworzenie specjalnych rozwiązań

Niekiedy nauczyciel prowadzący lekcję nie jest w stanie sam opanować zachowania dziecka, szczególnie jeżeli takich dzieci jest w klasie więcej.

Zdarza się też, że dziecko jest w stanie, który uniemożliwia mu uczestniczenie w lekcji.

Warto ustalić: W jakich sytuacjach nauczyciel może wezwać pomoc? W jaki sposób? Jakie formy może mieć pomoc?

Co jest potrzebne?

Dziękuję Państwu za uwagę!

